

проводиться в рамках навчального процесу. Для першого напрямку характерними складовими є участь у наукових конференціях, конкурсах, семінарах, круглих столах, лекціях тощо. Зазначені види роботи є достатньо ефективними, проте і такими що потребують для своєї реалізації сформованого якісного підґрунтя у вигляді організаційного і матеріально-технічного забезпечення. Необхідною умовою при цьому виступають заходи заохочення, як студентів, так і викладачів, що є однією із головних мотивацій успішності даного виду роботи. Вказані аспекти обумовлюють необхідність розробки «Положення про НДРС», у якому прописуються загальні положення, форми, організація, система заохочень студентської наукової роботи, форми звітності, заключні положення.

На відміну від уже вказаного напрямку, НДРС у межах навчального процесу має свої переваги. По-перше, вона здійснюється у складі робіт, що включені до структури навчального курсу (обов'язкові: підготовка до семінарських занять, підготовка і захист курсових, дипломних робіт; або вибіркові: написання рефератів, есе, аналітичний звіт власних наукових досліджень, підготовка наукових публікацій тощо), а це забезпечує, майже стовідсоткове залучення студентів у даний процес. По-друге, такий вид НДРС здійснюється впродовж усього періоду навчання під час вивчення різних наук і дисциплін, що надає можливість ґрунтовно сформуванню та закріпленню наукових здібностей та навичок. Саме такий підхід зумовлює розробку навчальних програм, які наряду із традиційними, враховували б інноваційні методи навчання: семінари-дискусії, семінари-конференції, семінар-мозковий штурм, ділові та рольові ігри, моделювання проблемних ситуацій на заняттях тощо, які створюють умови для виявлення творчої активності, навичок наукової інтерпретації та ефективного розвитку пізнавального інтересу.

Підсумовуючи усе зазначене, можна зробити висновок, що НДРС у межах навчального процесу зосереджує в собі значний потенціал, за допомогою якого можливе вдосконалення підготовки висококваліфікованих фахівців у напрямках активізації творчого мислення, формування дослідницьких навичок і налаштування на самостійне дослідження.

Кондратюк І.О., доцент
кафедри обліку в кредитних та бюджетних установах
та економічного аналізу

РОЛЬ І МІСЦЕ ПРАКТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ ПРИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗМІСТУ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Відповідно до наказу Міністерства освіти України «Про затвердження Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах» від 02.06.1993 № 161 практичне заняття — це форма навчального заняття, при якій викладач організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно сформульованих завдань.

Отже, практичні заняття у вищій школі є однією із форм навчальної роботи зі студентами. Також, відповідно до наведеного визначення викладач формує вміння і навички практичного застосування теоретичних положень навчальної дисципліни. Звідси висновок: на практичному занятті викладач має навчити студента тим операціям, які він буде здійснювати у майбутній щоденній професійній діяльності. При цьому, навчання має відбуватися через індивідуальне виконання завдань студентом. Виникає питання: чи доцільно оцінювати виконання кожного індивідуального завдання студентом на кожному практичному занятті? Очевидно, що ні. На підтримку цієї позиції слід навести низку аргументів:

- практика застосування «ціни» практичного заняття, коли кожен студент має отримати бали за виконання певного виду робіт на кожному практичному занятті призводить до порушення базового принципу сучасної освіти: співробітництво викладача і студента. За такої практики викладач перестає виступати у ролі консультанта, який прагне допомогти отримати знання, а стає в очах студента наглядачем, який весь час щось контролює і має за мету не як навчити студента, а як його оцінити. У таких умовах практичні заняття стають доволі нервовими та напруженими, що не сприяє засвоєнню знань;

- врахування специфіки кожної навчальної дисципліни потребує окремого особливого підходу до сучасних методів навчання і оцінювання знань. Зокрема, професійна діяльність бухгалтера передбачає постійну роботу з первинними документами та обліковими регістрами. Опанувати методику складання останніх і набути навичок їх опрацювання після прослуховування лекцій дуже складно, а подекуди і неможливо. Це ж стосується і самостійного опанування роботи з пер-

винними документами і обліковими регістрами. Те ж саме можна сказати і про специфіку контрольної та аналітичної роботи, які також потребують набуття навичок практичної підготовки. Отже, завдання лектора викласти теоретико-методичні основи, а викладача, що веде практичні заняття, застосовуючи сучасні методи навчання, сформуванати практичні навички і вміння студентів, що зробить засвоєння знань ефективним та цікавим. Крім того, психофізіологічні особливості студентів є різними та впливають на здатність швидше чи повільніше засвоювати знання та набувати певних навичок. Оцінювання активності студентів та виконання робіт на кожному практичному занятті негативно впливає на об'єктивність викладача. За такого підходу окремі студенти більшою мірою позбавлені можливості отримати додаткові консультації з питань, що їм не зрозумілі, додатково потренуватися у виконанні завдань і посилити свої навички та вміння;

- прості математичні підрахунки показують, що за 80 хвилин тривалості практичного заняття близько 30-ти студентів у групі на кожного студента припадає менше 3-х хвилин для проведення оцінювання його знань. Чи залишається час на формування практичних умінь і навичок студентів, співпрацю викладача і студента у отриманні знань за таких умов? Також безсумнівно — ні.

Тож, назріла нагальна потреба у переході від практики оцінювання роботи студентів на кожному практичному занятті до оцінювання знань за темами, що передбачені тематичним планом робочої навчальної програми, або тематичними блоками. Для цього потрібно окремі практичні заняття передбачити суто для навчальної роботи без оцінювання знань. Оскільки спочатку слід надати можливість студенту навчитися, а потім надати можливість продемонструвати як він навчився та засвоїв знання, які види робіт виконав і як. Студент має усвідомити, що він навчається не для того, щоб отримувати бали та оцінки виконуючи завдання та домашні роботи, а для того, щоб показувати здатність вирішувати професійні проблеми та досягати конкретних цілей.

Найефективнішими для отримання таких результатів є сучасні активні методи навчання. При проведенні практичних занять з обліку, контролю та аналізу такими є: презентація, рольова гра, семінар-дискусія, семінар-колективне читання, семінар-конференція, семінар-мозковий штурм, семінар-прес-конференція, семінар-розв'язання проблемних завдань, семінар-розгорнута бесіда, семінар-теоретична конференція, тестування, тренінг, фасилітація, частково-пошуковий або евристичний метод. Утім, їх застосування зазвичай потребує значної матеріально-технічної бази.

Запропонована побудова навчального процесу з посиленням ролі практичної підготовки зробить навчання більш ефективним, цікавим і змістовним, а оцінювання знань — об'єктивним.

*Кудрицький Б.В., к.е.н., доцент
кафедри аудиту*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ З НАУКИ «ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ ОБЛІКУ»

Наука «Інформаційні системи і технології в обліку» є однією із основоположних наук бакалаврського рівня підготовки для фахівців зі спеціальності «Облік, аналіз і аудит». Значення даної науки при підготовці сучасних бухгалтерів визначається тотальною зміною традиційних технологій обробки економічної інформації та прийняття управлінських рішень засобами її електронної обробки. І хоча вже не один десяток років вітчизняні підприємці активно використовували окремі новітні технології електронних платежів, впроваджували автоматизовані інформаційні системи бухгалтерського обліку і управління, останнім часом цей процес значно інтенсифікувався. З 2006 року в Україні, на державному рівні почав реалізуватися перехід до подання платниками електронної податкової та фінансової звітності до органів державної податкової інспекції, що не залишило осторонь жодного підприємця. Із введенням у дію Податкового кодексу розпочато введення нового порядку адміністрування ПДВ, невід'ємною складовою якого став електронний документообіг первинних податкових документів між контрагентами та податковими органами, обов'язковим стало і електронне звітування.

Підвищення ролі новітніх інформаційних технологій в обліку та управлінні підприємствами, установами і організаціями, та, як наслідок, підвищення вимог до відповідної кваліфікації облікових фахівців мало знайти своє логічне відображення і в збільшенні ваги відповідних наук і дисциплін, вимагало відповідного вдосконалення навчального процесу. І таке вдосконалення відбулося за рахунок впровадження в програму підготовки бакалаврів з обліку і аудиту у 2012/2013 н.р. тренінгу з науки «Інформаційні системи і технології в обліку» та нової вибіркової дисципліни «Бухгалтерський облік у прикладних програмних рішеннях».